

O aktualnych wybranych problemach w sektorze energetycznym (od redaktorów prowadzących)

Oddajemy do Państwa rąk drugi w tym roku numer iKAR-a poświęcony sektorowi energetycznemu. Numery regulacyjne-energetyczne na stałe wpisały się w harmonogram prac Redakcji iKAR-a. Sektor energetyczny jest istotnym elementem gospodarki krajowej, unijnej i międzynarodowej, a także ładu geopolitycznego, co uwidaczniała przez ostatni rok, wpływająca na całokształt funkcjonowania sektora energetycznego w państwach europejskich, trwająca wojna w Ukrainie. Sektor energetyczny nie zatrzymał się jednak w miejscu. Interesariusze krajowi, unijni oraz międzynarodowi podejmują działania zmieniające obraz sektora energetycznego. Transformacja energetyczna jest nie tylko hasłem, lecz także działaniem. Zielona transformacja energetyczna również przybiera na sile. Łamy energetycznego numeru iKAR-a od lat są właściwym miejscem w Polsce dla omawiania i komentowania „haseł” i „działań”. A tych przez ostatni rok nie zabrakło. Takiego wysiłku dokonują Autorzy poszczególnych artykułów w niniejszym numerze. Rozważania przez nich podjęte koncentrują się na aktualnych problemach i wyzwaniach dla finansowania transformacji energetycznej, a także kwestiach związanych z zapewnieniem stabilności rynku w sytuacjach kryzysowych i zagrożenia prawidłowego funkcjonowania mechanizmów rynkowych.

Numer otwiera artykuł pt. „Financial instruments of green transition” przygotowany przez Dariusza Michalskiego i Pawła Hawranka. Autorzy wskazują, że zielona transformacja energetyczna tworzy zmiany (zarówno różne rodzaje ryzyka, jak i szanse) nie tylko dla gospodarki realnej, lecz także dla szeroko rozumianych finansów. Tym samym autorzy nakreślili perspektywę finansowania sektora energetycznego. Jak słusznie wskazują, finansowanie ma fundamentalne znaczenie dla przedsiębiorstw i instytucji finansowych, które muszą sprostać wyzwaniom związanym z transformacją energetyczną, a także dostosować się do nowych realiów. Ich zdaniem presja regulacyjna ukierunkowana na *green transition* wymusza zmianę strategii rynkowej oraz metod produkcji. D. Michalski i P. Hawranek wskazują, że uwzględnienie tych tendencji jest niezbędne dla powodzenia dalszego postępu gospodarczego. Postępujące zmiany klimatu wymuszają bowiem stosowanie nowych rozwiązań technologicznych, a jednocześnie pozyskanie odpowiednich środków na finansowanie zielonych projektów. W poszczególnych częściach artykułu autorzy analizują instrumenty finansowe dostępne dla wspierania zielonej transformacji energetycznej. Wskazują oni również na znaczenie zielonych finansów w systemie finansowym.

W kolejnym artykule Mariusz Szyrski podjął się analizy konkretnego źródła finansowania zielonej transformacji energetycznej – „Grant OZE – próba oceny nowego instrumentu wsparcia w rozwoju odnawialnych źródeł energii w Polsce”. Autor dokonuje analizy wprowadzonych z końcem 2022 roku nowych instrumentów wsparcia pod nazwą „grant OZE”. Głównym celem niniejszego opracowania jest analiza nowego rozwiązania prawnego mającego służyć m.in. właścicielom i zarządcom budynków wielorodzinnych oraz innym beneficjentom. Podstawowym pytaniem badawczym, jakie stawia M. Szyrski jest – w jakim kierunku poszedł prawodawca oraz czy nowe

przepisy odpowiadają dotychczasowej regulacji prawnej i czy są z nią „kompatybilne”? W swoim artykule autor dokonuje analizy samej konstrukcji grantu OZE, w tym jego definicji oraz zasad przyznawania tego grantu.

„Zielone obligacje jako dłużne papiery wartościowe finansujące inwestycje w dobie transformacji energetycznej” to temat kolejnego opracowania dotyczącego zielonego finansowania. Aleksandra Pęksyk dokonuje analizy genezy i statusu prawnego zielonych obligacji oraz wskazuje bariery i perspektywy rozwoju tego rodzaju papierów wartościowych w Polsce. Analiza została przeprowadzona w oparciu o polskie i unijne regulacje prawne oraz plany legislacyjne Unii Europejskiej w zakresie standardu europejskich zielonych obligacji, z uwzględnieniem obowiązujących polityk w zakresie transformacji energetycznej. Zdaniem Autorki emisja zielonych obligacji może stanowić źródło finansowania długoterminowych inwestycji w energetyce, opartych na niskoemisyjnych i zeroemisyjnych technologiach, jednak ich dalszy rozwój wymaga zharmonizowania kryteriów kwalifikacji zielonych projektów inwestycyjnych co najmniej na poziomie Unii Europejskiej.

Dariusz Michalski i Paweł Hawranek przygotowali również artykuł pt. „Impact of climate risk on long-term core activity management in power sector”. Tekst odnosi się do zmian klimatycznych, które generują ryzyko klimatyczne wpływające bezpośrednio na działalność operacyjną przedsiębiorstw energetycznych. Kwestia ryzyka ma istotne znaczenie dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Energetyka jest zaś największym emitentem gazów cieplarnianych. Dlatego też zasadnym jest podjęcie przez Autorów niniejszej problematyki na łamach tegorocznego numeru energetycznego iKAR-a. W tekście identyfikują oni rodzaje ryzyka, które mają charakter fizyczny odnoszący się do infrastruktury energetycznej, ale także społeczne i regulacyjne, które wykraczają poza ramy sektora energetycznego i wpływają na funkcjonowanie całej gospodarki i społeczeństwa. D. Michalski i P. Hawranek postawili sobie za cel zbadanie zmian, jakie powinny zostać wdrożone przez przedsiębiorstwa energetyczne dla ograniczenia identyfikowanych rodzajów ryzyka. Artykuł zawiera studium przypadków ograniczania ryzyka klimatycznego, a także rekomendacje dla przedsiębiorstw elektroenergetycznych w analizowanym w niniejszej pracy zakresie. Jak wskazują Autorzy, ich intencją było zdefiniowanie uniwersalnych rozwiązań, które mogą być stosowane przez przedsiębiorstwa energetyczne działające w zglobalizowanej gospodarce. Zaznaczają oni jednak, że wymaga to długoterminowego podejścia do przeprojektowania działalności operacyjnej i zabezpieczenia zarówno aktywów rzeczowych odpowiedzialnych za ciągłość tej działalności, jak i przyszłych zysków przed ryzykiem przejściowym.

Kolejne opracowania zamieszczone w energetycznym numerze iKAR-a dotyczą anomalii i sytuacji kryzysowych występujących w sektorze energetycznym.

Tomasz Długosz opracował temat: „Nowa koncepcja polikryzysów w świetle dyrektywy 2022/2557 w sprawie odporności podmiotów krytycznych (dyrektywy CER)”. Zajął się on koncepcją polikryzysów, która może znaleźć zastosowanie przy zwiększaniu odporności tzw. podmiotów krytycznych i ochronie infrastruktury krytycznej. Jego zdaniem omawiana koncepcja zwraca uwagę na ponadsystemowe zagrożenia i na reaktywność systemów społecznych na te zagrożenia. Tomasz Długosz, analizując dyrektywę CER w sprawie odporności podmiotów krytycznych nakazującej w szerokim zakresie uwzględniać współzależności międzysystemowe, uważa, że tworzy ona pole do wykorzystania koncepcji polikryzysów, ale jednocześnie wyraża obawę, że możliwe uwikłanie ideologiczne koncepcji polikryzysów będzie prowadzić do nieproporcjonalnej ochrony

infrastruktury krytycznej w stosunku do prawdziwych zagrożeń. Na szczególną uwagę zasługuje przedstawione przez Autora pojęcie „polikryzysu” oraz sformułowane wnioski.

Z kolei w opracowaniu „Wybrane aspekty unijnych regulacji przyjmowanych w reakcji na kryzys na rynku gazu” Jakub Faszczka dokonał analizy środków prawnych przyjętych przez Unię Europejską po wybuchu wojny w Ukrainie. Celem artykułu jest zaprezentowanie działań podjętych na poziomie unijnym w związku z trwającym kryzysem gazowym oraz próba ich wstępnej oceny. Autor przedstawił zestaw wybranych najistotniejszych przyjętych środków, mających ograniczyć skutki kryzysu na rynku gazowym. Jednocześnie podjął się on próby ich oceny z perspektywy skuteczności oraz potencjalnych skutków.

Ostatni z opublikowanych artykułów przygotował Wojciech Jakubiec pt. „Sieci przestępcze zagrożeniem dla legalnej konkurencji rynku paliw ciekłych”. Opracowanie dotyczy zwalczania przestępczości gospodarczej na rynku paliw ciekłych. Autor swój wywód wyprowadza z kluczowych mechanizmów dla sektora energetycznego: bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrony konkurencji. Zjawisko zorganizowanej przestępczości narusza zaś oba te fundamenty. Handel paliwami ciekłymi dokonuje się bowiem przez „nielegalne struktury”, wpływając na konkurencyjność cen, konkurencyjność samych przedsiębiorstw energetycznych, wysokość wpływów podatkowych do budżetu, a także pozycję samych konsumentów na rynku paliw. Celem artykułu jest analiza możliwości zwalczania przestępczości zorganizowanej na rynku paliw ciekłych. W opracowaniu Autor odniósł się do charakterystyki surowca jaki jest obracany na rynku – ropy naftowej oraz struktury i uwarunkowań polskiego rynku paliw. W dalszej części swojej pracy W. Jakubiec omówił organizację i struktury przestępcze obracające paliwami ciekłymi, a także ich znaczenie ekonomiczne.

W numerze zawarto także recenzję książki „Energetyka w okresie transformacji” autorstwa Izabeli Filipiak i Władysława Mielczarskiego (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2023). Recenzję sporządził Marcin Kraśniewski.

Serdecznie dziękujemy wszystkim Autorom artykułów i innych materiałów zamieszczonych w numerze 2(12)/2023. Szczególne podziękowania kierujemy także do Recenzentów, których praca pozwoliła na udoskonalenie kształtu naszej publikacji. Mamy nadzieję, że przytoczone teksty pomogą Państwu w pracy naukowej, dydaktycznej oraz zawodowej.

Życzymy owocnej lektury!

Katowice – Warszawa, dn. 12 marca 2023 roku

dr hab. Marzena Czarnecka, prof. UEKat
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
ORCID: 0000-0003-0565-8357
marzena.czarnecka@uekat.pl

dr Marcin Kraśniewski
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
ORCID: 0000-0002-8552-4182
marcin.krasniewski@uekat.pl